

บทที่ 6

สรุปและขอเสนอแนะ

อำเภอวังทรายพูนเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพิจิตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจการข้าวของจังหวัดและส่งผลโดยตรงต่อชาวนาผู้ผลิต พืชจะสรุปสภาพทั่ว ๆ ไปของชาวนาในเขตวังทรายพูน จังหวัดพิจิตรดังนี้คือ .-

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวนาส่วนใหญ่มีฐานะยากจนโดยดูจากการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ชาวนาวังทรายพูน เป็นเจ้าของที่ดินเพียง 38.00 % และเป็นผู้เช่าหรือผู้ไม่มีที่ดินทำกินสูงถึง 56.67 % และแหล่งที่ชาวนาเช่าหรือเจ้าของที่ดินคือพ่อค้าและคหบดีในอำเภอถึง 43.01 % และพ่อค้าและคหบดีนอกอำเภอ 22.58 % นอกนั้นเป็นการเช่าจากญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน การคิดค่าเช่านาจะคิดทั้งเป็นข้าวเปลือกและเงินสด ถ้าเป็นข้าวจะอยู่ในอัตรา 15 - 20 ถัง/ไร่ ถ้าคิดเป็นเงินจะอยู่ในอัตรา 500 - 600 บาท/ไร่

นอกจากนี้สิ่งที่แสดงว่าชาวนาวังทรายพูนมีฐานะยากจน คือ หนี้สิน ชาวนาเป็นหนี้สูงถึง 71.33 % และแหล่งที่กู้คือจากสถาบันการเงินของรัฐบาลคือทั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์รวมกันได้ 56.08 % นอกนั้นเป็นการกู้จากเอกชน เช่น พ่อค้า เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง รวมกันได้ 43.93 % โดยในจำนวนนี้เป็นที่กู้จากพ่อค้าทั้งในและนอกอำเภอถึง 28.04 % การคิดอัตราดอกเบี้ย ถ้าเป็นสถาบันการเงินของรัฐบาลจะตรอร้อยละ 13/ปี ถ้ากู้จากเอกชนจะมีอัตราดอกเบี้ยทั้งเป็นเงินและเป็นข้าวเปลือก ถ้าเป็นเงินจะประมาณร้อยละ 5 บาท/เดือน ถ้าเป็นข้าวจะตรอร้อยละ 1½ - 2 ถัง/1 ฤดูเพาะปลูก

2. ระดับการศึกษา ชาวนาในเขตวังทรายพูนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาที่ 4 และในจำนวนนี้ ชาวนา 15.34 % ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การที่ชาวนามีการศึกษาต่ำจะส่งผลถึงในด้านความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล (rational) และความสนใจในข่าวสารต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านข่าวสารการตลาด ทำให้ชาวนาเป็นผู้ที่อยู่กลางสุดของระบบข่าวสาร โดยมากชาวนาจะรู้อาหารราคาจากพ่อค้าที่ไปรับซื้อผลผลิตของตน คือ 34.38 % และจากพ่อค้าจร 25.33 % นอกนั้นจะได้

รับข่าวสารจากนายหน้า เพื่อนบ้าน และฟังจากวิทยุ เป็นต้น เมื่อชวานาเป็นผู้ที่ได้รับข่าวสารซ้ำที่
สุดท้ายทำให้เสียเปรียบผู้ซื้อได้

3. ลักษณะการผลิต การทำนาในเขตวังทรายพูน เป็นการทํานาคำ โดยอาศัยน้ำฝนเพื่อ
การทำนา เทคนิคในการผลิตมีทั้งแบบเก่าคือการไถนาด้วยควายและไม่มีใส่ปุ๋ยในที่นา เช่น ในเขต
หมู่บ้านตากแดด หุงโงม และมีการทำการผลิตแบบสมัยใหม่ มีการใช้แทรกเตอร์ไถนา นวดข้าวรวม
ทั้งมีการใส่ปุ๋ยด้วย เช่น ชวานาในหมู่บ้านหนองยาง หนองพระ และผลผลิตที่ได้เฉลี่ย 30 - 45
ถึง/ไร่

แรงงานที่ใช้ในการผลิต ใช้ทั้งแรงงานในครอบครัว และถ้าทำนาจำนวนมากแรงงานใน
ครัวเรือนไม่พอก็ต้องจ้างแรงงานซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานในหมู่บ้านเอง ค่าจ้างแรงงานจะตก
ประมาณวันละ 40 บาท หรือจะคิดเป็นไร่ เช่น การดำ ไร่ละ 100 - 120 บาท เป็นต้น ส่วนทุน
ที่ใช้ในการผลิตนั้น ส่วนใหญ่แล้วชวานาต้องกู้เงินมาลงทุนในการผลิต แหล่งที่กู้มีทั้งจากสถาบันการ
เงินของรัฐบาลและจากเอกชนดังกล่าวมาแล้ว

4. ความสัมพันธ์หรือการรวมกลุ่มในหมู่ชวานาโดยเฉพาะการรวมกลุ่มกันเพื่อขายผลผลิต
ในหมู่ชวานาไม่มี จะมีก็เป็นการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มสหกรณ์ ซึ่งมีสมาชิกเพียง 540 คนและคนที่
เป็นสมาชิกก็เพื่อต้องการกู้เงินโดยมากจะไม่มีความเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในการเป็นสมาชิก
สหกรณ์ จะรู้สึกว่สหกรณ์เป็นการตั้งขึ้นมาของรัฐ เพื่อให้ความช่วยเหลือชวานาไม่เข้าใจสหกรณ์จะ
เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นองค์กรที่จะต่อรองกับพ่อค้าในด้านของการขายผลผลิต และอีกสาเหตุ
หนึ่งที่ชวานาไม่สามารถจะรวมกลุ่มกันได้ เนื่องจากชวานาบางส่วนมีความผูกพันกับพ่อค้าในด้านของ
การเช่านาและเป็นหนี้สิน จึงทำให้ต้องพยายามรักษาความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้โดยการขายผลผลิตให้
กับพ่อค้านั้น เพื่อหวังผลในการช่วยเหลือในปีต่อ ๆ ไป ทำให้ไม่สามารถจะรวมกลุ่มกันได้

5. การจำหน่ายผลผลิตของชวานา จากสภาพต่าง ๆ ของชวานาที่กล่าวมาแล้วจะเป็น
เงื่อนไขในการขายผลผลิตของชวานา ทำให้มีลักษณะการขายเป็น 3 แบบคือ.-

5.1 การค้าขายด้วยข้อผูกพันทางหนี้สินโดยที่ชวานาเป็นผู้เช่านาและเป็นลูกหนี้พ่อค้า
ทำให้ต้องขายผลผลิตส่วนที่เหลือของตนให้กับพ่อค้าเจาหนี้ ในลักษณะการขายแบบนี้พ่อค้าส่วนใหญ่อ
จะทำให้ราคาตามราคาในตลาด เพราะพ่อค้าเองก็กลัวว่าชวานาจะไปขายให้กับพ่อค้าคนอื่นทำให้

ราคาสูงกว่าพ่อค้าเจ้าหน้าที่จะกดราคาซื้อ และจะทำให้ไม่ได้เงินที่เป็นค่าเช่าและดอกเบี้ย รวมทั้งผลผลิตที่จะไปขายต่อไปด้วย ถ้าวิเคราะห์ในด้านพฤติกรรมการค้าแล้วชาวนาไม่เสียเปรียบพ่อค้า แต่จะเสียเปรียบในเรื่องของการคิดดอกเบี้ยหรือค่าเช่าที่สูงกว่าอัตราปกติประมาณ 5 - 6 เท่าตัว นอกจากนี้ชาวนาจะเสียเปรียบในด้านการยืมเป็นสิ่งของที่เรียกว่า " ตกของ " หรือ " ตกข้าว " คือพ่อค้าจะให้ชาวนาซื้ออุปกรณ์การผลิต เช่น เครื่องสูบน้ำ รถไถ เป็นเงินเชื่อโดยคิดราคาสูงกว่าราคาเงินสดและยังคิดดอกเบี้ยจากราคาของนั้นด้วย ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ชาวนาเสียเปรียบพ่อค้าเป็นอย่างมาก ดังที่กล่าวมาแล้ว

นอกจากนี้ผลกระทบของการเป็นหนี้สินทำให้ชาวนาจะต้องรับขายข้าว เพื่อนำเงินมาใช้หนี้และใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งมีจำนวนถึง 36.88 % การที่ชาวนาจะต้องรับขายข้าวตั้งแต่เก็บเกี่ยวเสร็จใหม่ ๆ จะทำให้ชาวนาจะต้องเสียผลประโยชน์ เพราะในช่วงนั้นเป็นช่วงที่ข้าวจะมีราคาต่ำสุด เพราะมีปริมาณของข้าวออกสู่ตลาดมาก เมื่อชาวนาจะต้องขายข้าวในระยณะนี้จึงทำให้ได้ราคาข้าวต่ำไปด้วยซึ่งต่อไปราคาข้าวอาจจะสูงขึ้น

5.2 การค้าขายกันด้วยความสนิทสนมคุ้นเคย ใ่ว่างใจชาวนาจะที่ขายข้าวให้กับพ่อค้าในลักษณะนี้ โดยมากจะเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับพ่อค้าเป็นอย่างดี อาจจะเป็นผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากพ่อค้ามาก่อน หรือมีความสัมพันธ์กับพ่อค้าเป็นส่วนตัวและเคยได้รับการต่าง ๆ จากพ่อค้า เช่น การรับฝากของ การบอกข่าวสารต่าง ๆ เป็นต้น การค้าขายกันในลักษณะนี้โดยมากชาวนาจะติดต่อกับพ่อค้ามานาน ทำให้มีความไว้วางใจ เชื่อใจว่าพ่อค้าไปเอาเปรียบคดโกง การจะวิเคราะห์ถึงความได้เปรียบเสียเปรียบของการค้าในลักษณะนี้ เป็นเรื่องที่จะตัดสินได้ยาก การที่ชาวนาจะติดต่อกับพ่อค้าคนหนึ่งคนใดประจำทุกปี อาจจะทำให้ชาวนาจะไม่มีโอกาสที่จะเลือกผู้ซื้อคนอื่นได้ ซึ่งผู้อื่นอาจจะให้ราคาสูงกว่าพ่อค้าที่ชาวนาจะขายอยู่ประจำก็ได้ แต่สิ่งนี้ก็เป็นที่ตัดสินไม่ได้ว่าพ่อค้าจะเอาเปรียบในเรื่องราคา เพราะจากเรื่องที่ทัศนคติของชาวนาจะที่มีต่อพ่อค้าในด้านของการกำหนดราคาสินค้า ชาวนาร้อยละ 61 ที่มีทัศนคติในทางดีต่อการกำหนดราคาของพ่อค้า นอกจากนี้ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจของทั้งสองฝ่ายคือเมื่อทั้งชาวนาจะและพ่อค้าเห็นว่าได้ประโยชน์จากความสัมพันธ์นั้น คือชาวนาจะก็เห็นว่าตัวเองตัดภาระในด้านการหาตลาดและการขนส่งเพราะพ่อค้าไปรับซื้อถึงที่นา ส่วนพ่อค้าก็พอใจที่ได้ผลผลิตที่แน่นอนทุกปี นอกจากนี้ผล

ประโยชน์ที่ได้อาจจะไม่ใช่เรื่องทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีคามผูกพันทางจิตใจและความสัมพันธ์ทางสังคมด้วย

5.3 การค้าขายด้วยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยตรง ชาวนาที่ค้าขายในลักษณะนี้จะเป็นชาวนาที่มีฐานะดี ไม่มีข้อผูกมัดในการขายผลผลิตของตน ทำให้ชาวนามีอิสระอย่างเต็มที่ในการที่จะเลือกขายผลผลิตของตนให้กับพ่อค้าคนใดก็ได้ที่ให้ราคาสูงที่สุด ทำให้ชาวนาได้รับผลประโยชน์จากการขายผลผลิตของตนอย่างเต็มที่ ยิ่งถ้าชาวนาเป็นผู้ที่มีการศึกษาก็ และติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะในด้านการตลาดและราคามลผลิต จะทำให้ชาวนามีอำนาจในการต่อรอง ราคาในการขายผลผลิตกับพ่อค้าได้สูงขึ้นมา และจะทำให้มีโอกาสเสียเปรียบพ่อค้าในด้านการค้าเลย

6. ความคิดเห็นของชาวนาที่มีต่อพ่อค้า ทั้งด้านการดำเนินการค้า ความสัมพันธ์ส่วนตัว และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน โดยทั่วไปชาวนามีความคิดเห็นในทางดีต่อการดำเนินการค้าและความสัมพันธ์ส่วนตัวของพ่อค้า ชาวนามองว่าพ่อค้ามีประโยชน์ต่อตนในด้านการเป็นตลาดรับซื้อ ผลผลิตสูงถึง 78% และมีความพอใจในราคาสินค้าที่พ่อค้าให้สูงถึง 61% ส่วนในด้านการเอาเปรียบของพ่อค้านั้นชาวนามองว่าพ่อค้าอาจจะเอาเปรียบบ้างในเรื่องของการวางซั้ง จึงทำให้มีความคิดเห็นในทางลบ 54% เป็นต้น

ส่วนในด้านการคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ส่วนตัว ส่วนใหญ่มีความรู้สึกเป็นไปในทางดีจะมีอยู่ก็เรื่องการส่งลูกไปเรียนโรงเรียนเดียวกับลูกพ่อค้าที่มีทัศนคติที่ไม่ดีสูงถึง 88% เพราะชาวนามองว่าตัวเองไม่อาจจะส่งลูกไปโรงเรียนเดียวกับลูกพ่อค้าได้เพราะมีฐานะยากจน ส่วนความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน โดยมากจะเป็นไปในทางลบ นอกจากในด้านการเป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านเพราะพ่อค้าเป็นผู้รับซื้อผลผลิต จึงมีประโยชน์ต่อชาวนาและหมู่บ้านสูงถึง 75% นอกนั้นก็จะเป็นไปในทางลบโดยเฉพาะการบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์ ชาวนามองว่าพ่อค้าจะบริจาคก็ต่อเมื่อจะได้รับผลประโยชน์จากการบริจาค่นั้นเท่านั้น

จากข้อสรุปทั้งหมดนี้ ชาวนายังเห็นว่าพ่อค้าเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับคนในด้านการเป็นผู้รับซื้อผลผลิต และด้านการให้ความช่วยเหลือในด้านเงินทุนในการผลิตของพ่อค้า ดังนั้นถ้าจะตัดพ่อค้าออกจาก

ระบบตลาดแล้ว ชาวนาเองก็ไม่รู้ว่าขายผลผลิตที่ไหน

ด้านของพ่อค้าคนกลางที่ดำเนินกิจการอยู่ในเขตวังทรายพูนเอง ก็มีส่วนเอื้ออำนวยที่ทำให้เกิดการแข่งขันกันในด้านกรตลาด ซึ่งจะส่งผลประโยชน์ถึงชาวนาด้วย พ่อจะสรุปลักษณะพ่อค้าในเขตวังทรายพูนได้ดังนี้.-

1. ในวังทรายพูนมีพ่อค้าที่ดำเนินกิจการรับซื้อผลผลิตอยู่ถึง 15 ราย จึงทำให้เกิดมีการแข่งขันกันในด้านกรซื้อ ทำให้ไม่สามารถที่จะรวมกันในการที่จะกำหนดราคาการรับซื้อผลผลิต เพราะทุกคนต้องแข่งขันกันในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ยังมีพ่อค้าจรเข้มาารับซื้อผลผลิต ในเขตวังทรายพูนมากด้วย
2. ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มพ่อค้า โดยมากจะเป็นความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่จะส่งผลถึงความสัมพันธ์ทางสังคมด้วย ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะไม่ส่งผลถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้า ส่วนใหญ่จะเป็นต่างคนต่างทำและจะมีการแข่งขันกันซึ่งส่วนความร่วมมือในการค้าในหมู่พ่อค้าระดับเดียวกันจะไม่มี จะมีอยู่บ้างก็จะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าต่างระดับ เช่นพ่อค้ารายย่อยกับพ่อค้ารายใหญ่ในอำเภอ ในด้านของการช่วยเหลือเรื่องเงินทุนและการขายผลผลิต รวมทั้งบริการข่าวสารต่าง ๆ ด้วย
3. ด้านการเป็นเจ้าของหรือพ่อค้าสามารถเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน หุ่น อาจจะเป็นเหตุให้พ่อค้าได้เปรียบชาวนา ถ้าชาวนาไม่สามารถหาปัจจัยดังกล่าวได้จากที่อื่น ทำให้ชาวนาต้องผูกพันกับพ่อค้าโดยการเป็นผู้เช่า และเป็นลูกหนี้ และพ่อค้าอาจจะเอาเปรียบในด้านของการคิดดอกเบี้ยดังกล่าวมาแล้ว และการที่ชาวนาต้องขายผลผลิตให้กับพ่อค้าเพื่อรักษาผลประโยชน์ไว้ ซึ่งทำให้ชาวนาไม่มีโอกาสไปเลือกขายผลผลิตให้กับพ่อค้าอื่นได้
4. ด้านของการกำหนดราคาและข่าวสารต่าง ๆ พ่อค้าจะเป็นผู้ได้เปรียบชาวนาเพราะพ่อค้าจะเป็นผู้กำหนดราคาการรับซื้อจากใบแจ้งราคา และพ่อค้าจะมีความรวดเร็วในการติดตามข่าวสารต่าง ๆ ทำให้สามารถดำเนินกิจการไปตามการขึ้นลงของราคาทำให้ผลประโยชน์เต็มที่ ในขณะที่ชาวนาเองเป็นผู้ผลิตแต่ไม่สามารถกำหนดราคาขายได้ด้วยตนเอง ต้องขายตามราคาที่มีผู้ซื้อกำหนดให้ เรื่องการกำหนดราคาการรับซื้อก็เช่นเดียวกันไม่มีการตกลงหรือร่วมมือในการที่จะกำหนดราคา รวมกันในกลุ่มพ่อค้า แต่จะเป็นลักษณะต่างคนต่างซื้อ ซึ่งในเรื่องของราคาก็จะเป็นผลต่อการดำเนิน

งานของพ่อค้าเช่นเดียวกัน ถ้าพ่อค้ารายใดรู้ข่าวสารคามราคาได้รวดเร็วกว่าคนอื่นก็จะ
ได้เปรียบพ่อค้ารายอื่นในค่านของการ เก่งกว่าไรจากการซื้อผลผลิตของคน

ในค่านของการให้สินเชื่อกับชาวนา จากการสอบถามพ่อค้าหลายรายบอกว่า
แนวโน้มที่จะให้สินเชื่อน้อยลง เพราะไม่อยากเสี่ยงต่อการคง เกิดหนี้สูญและปัญหาในการ
ความเก็บทั้ง เงินต้นและดอกเบี้ย ปัจจุบันการให้สินเชื่อโดยมากจะให้ชาวนาที่ไว้วางใจได้
เท่านั้น ซึ่งโดยมากก็จะเป็นพ่อค้าอยู่ในหมู่บ้านหรือชาวนาที่เป็น "ลูกนา" ของคนเท่านั้น
โดยจะนำเงินนั้นมา เป็นทุนในการดำเนินการซื้อข้าวจากชาวนาแทน

สรุป

จากปัญหาที่มีผู้กล่าวกันว่า "ชาวนาไทยยากจนเพราะถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา
รับซื้อผลผลิตทางการเกษตร" จากข้อมูลที่ได้ศึกษาทั้งทาง ค่านของชาวนาและพ่อค้าคนกลาง
ในเขตอำเภอดงหลวง จันทบุรี พอดีจะคอยสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ส่วนต้วระหว่างพ่อค้าคนกลางกับชาวนา มีอิทธิพลต่อการซื้อขาย
ผลผลิตทางการเกษตรในตลาดระดับท้องถิ่น จากความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้อาจจะทำให้ชาวนา
เสียเปรียบพ่อค้าในค่านการซื้อขาย ก็คือความสัมพันธ์ทางหนี้สินที่ชาวนาต้องเสียค่าเช่านา
และดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่สูงกว่าของสถาบันการเงินของรัฐบาล นอกจากนี้จากข้อมูล
ของหนี้สินที่ชาวนาจำเป็นต้องชำระหนี้และดอกเบี้ยให้กับพ่อค้า จึงทำให้ชาวนาจำเป็นต้อง
ขายข้าวตั้งแต่หลังถูกเก็บเกี่ยวเสร็จใหม่ ๆ ซึ่งระยะนี้เป็นช่วงที่ข้าวมีราคาต่ำ เพราะ
ปริมาณของข้าวที่ออกสู่ตลาดมีมาก

จากการที่มีข้อมูลพื้นฐานทางหนี้สินระหว่างพ่อค้ากับชาวนานี้ อาจจะเป็นสาเหตุที่
ชาวนาไม่มีโอกาสเลือกผู้ซื้อได้ เพราะการ เป็นหนี้สินพ่อค้าอยู่ทำให้ชาวนาจำเป็นต้องขาย
ข้าวส่วนที่เหลือจากการชำระค่าเช่านาและดอกเบี้ยแล้วให้กับพ่อค้าเจ้าหนี้ เพื่อหวังที่จะ
รักษาความสัมพันธ์ไว้และหวังให้ความช่วยเหลือในค่านเงินทุน และปัจจัยอื่นจากพ่อค้าในฤ
การผลิตปีต่อ ๆ ไป

ส่วนในด้านการค้าขายด้วยความสนิทสนมคุ้นเคย ความไว้วางใจของชาวนาที่มีต่อพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากมีการติดต่อกันมานาน การจะวิเคราะห์ถึงความได้เปรียบเสียเปรียบเป็นเรื่องที่วิเคราะห์ได้ยาก เพราะความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เป็นความพอใจของทั้งสองฝ่ายที่ติดต่อกันและได้ผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น ในค่านของชาวนาที่ตัดหญ้าในค่านการคดากและการขนส่ง เพราะพ่อค้าเป็นผู้รับภาระค่านนี้ไป ส่วนในค่านของพ่อค้าก็จะได้ประโยชน์จากการมีผลผลิตที่แน่นอนทุกปี นอกจากนี้ผลประโยชน์ที่ได้รับอาจจะเป็นความผูกพันความสัมพันธ์ทางจิตใจและสังคมระหว่างพ่อค้ากับชาวนาอีกด้วย

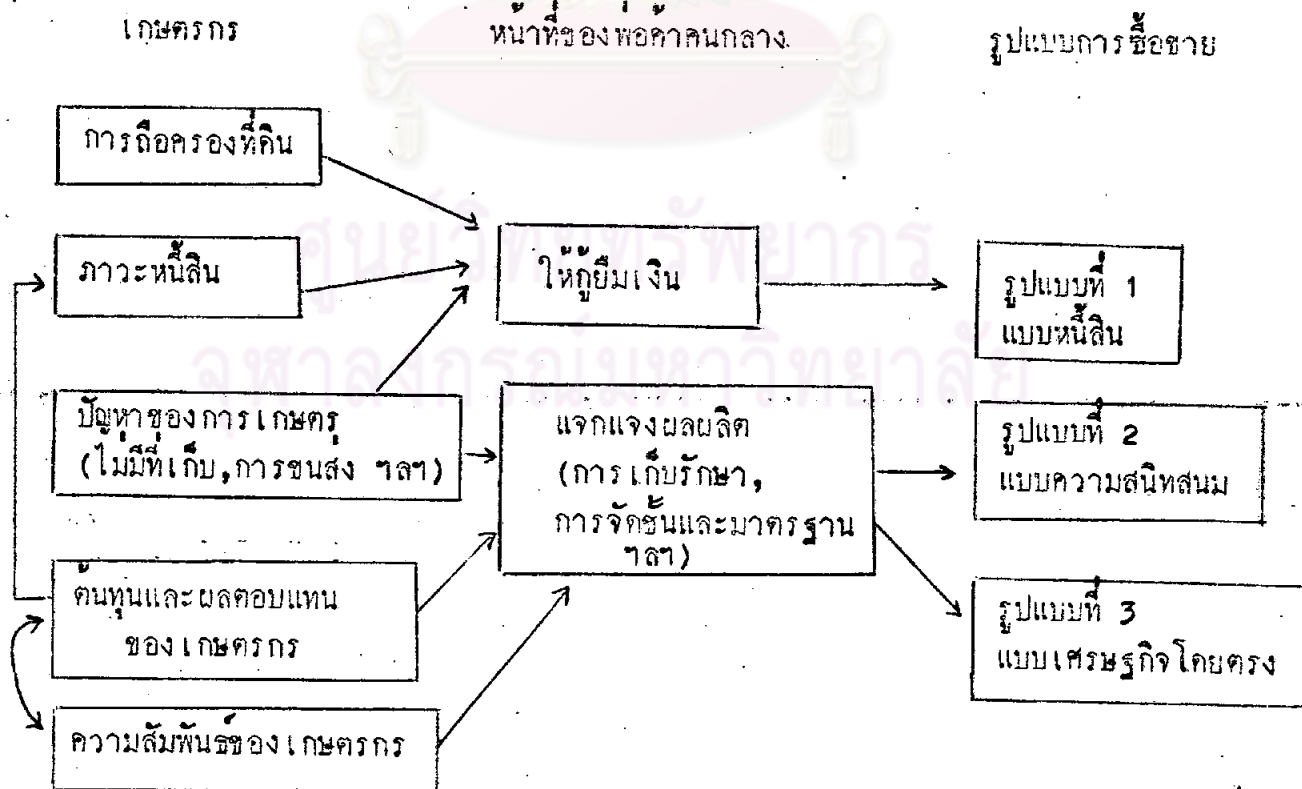
2. ชาวนาที่มีระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ มีโอกาสถูกเอาเปรียบทางเศรษฐกิจน้อยลง การที่ชาวนามีการศึกษาดีจะมีผลต่อการซื้อขาย การที่ชาวนามีการศึกษาสูงจะส่งผลในค่านการคิดเป็นเหตุเป็นผลและความสนใจในข่าวสารต่าง ๆ เช่น ข่าวสารในค่านคดาก ซึ่งเมื่อชาวนามีความรู้ในค่านข่าวสารต่าง ๆ เช่น ความเคลื่อนไหวของราคา จะทำให้ชาวนาสามารถที่จะต่อรองกับพ่อค้าในการซื้อขายได้ และถ้าชาวนามีฐานะทางเศรษฐกิจดีแล้ว จะทำให้ชาวนามีโอกาสอย่างมากในการต่อรองกับพ่อค้า เพราะชาวนามีฐานะทางเศรษฐกิจดี ไม่มีข้อผูกพันในการขายผลผลิตกับพ่อค้า ทำให้ชาวนามีโอกาสในการเลือกผู้ซื้อได้มาก และจะเลือกขายผลผลิตให้กับพ่อค้าที่ให้ราคาสูงสุดและไม่จำเป็นต้องรีบขายข้าวตั้งแต่เก็บเกี่ยวเสร็จใหม่ ๆ สามารถที่จะเก็บข้าวไว้รอราคาได้ ซึ่งจะทำให้ชาวนาได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่

3. การรวมกลุ่มกันในหมู่ชาวนาในการขายผลผลิต จะทำให้ถูกเอาเปรียบและเศรษฐกิจน้อยลง เพราะการรวมกลุ่มกันขายจะทำให้มีอำนาจในการต่อรองในค่านราคากับพ่อค้าได้เป็นอย่างดี แต่ชาวนาในเขตอำเภอวังทรายพูนไม่มีการรวมกลุ่มกันในค่านการขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรวมกลุ่มที่มีอยู่โดยมากจะเป็นกลุ่มที่เกิดจากการจัดตั้งของเจ้าหน้าที่ราชการ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ เป็นต้น แต่กลุ่มเหล่านี้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะตัวชาวนาเองไม่เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของตัวเองที่มีต่อการเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าว จึงทำให้จัดตั้งกลุ่มไม่

ประสพผลเท่าที่ควร นอกจากนั้นการที่ชาวนาวังทรายพูนไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ ก็เนื่องมาจากชาวนามีความผูกพันกับพ่อค้าในค่านของการ เป็นผู้เช่านาและ เป็นหนี้สินของพ่อค้าอยู่ จึงทำให้ชาวนาบางส่วนต้องขายข้าวให้กับพ่อค้าตามข้อผูกพันดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการรวมกลุ่มกันขายผลผลิตจึงไม่เกิดขึ้นในชาวนาวังทรายพูน จะเป็นในลักษณะต่างคนต่างขายไม่ตามเงื่อนไขและข้อผูกพันที่ชาวนาแต่ละคนมีอยู่ การได้เปรียบเสียเปรียบทางเศรษฐกิจก็จะเกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไขของข้อผูกพันดังกล่าวแล้ว

นอกจากนี้ในค่านของพ่อค้าก็ได้ทำหน้าที่หลายอย่างที่ เป็นประโยชน์ต่อชาวนา เช่น การให้ยืมเงิน การขนส่ง การกำหนดขึ้นและคุณภาพข้าว เป็นต้น ซึ่งหน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นาชาวนายังไม่สามารถทำได้ จึงจำเป็นต้องพึ่งพ่อค้าในการทำหน้าที่ดังกล่าวอยู่ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าพ่อค้ายังคงมีความจำเป็นอยู่สำหรับชาวนา โดยเฉพาะความจำเป็นในค่านการตลาดผลผลิตทางการเกษตร ตรงกับที่ยังไม่มีสถาบันอื่นเข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวแทนพ่อค้าได้ดัง แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้ากับชาวนา คือ

ความสัมพันธ์ระหว่าง เกษตรกรกับพ่อค้าคนกลาง

ข้อเสนอแนะ ที่กล่าวรายงานมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าขบวนการค้าข้าว ชาวนาจะเป็นผู้ที่ต้องประสบกับปัญหามากที่สุด โดยเฉพาะปัญหาในค่านาราคาข้าวเปลือกที่ไม่แน่นอนและยังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนและค่าครองชีพของชาวนา แม้ว่าราคาข้าวสารที่ผู้บริโภคต้องซื้ออยู่ในระดับสูงก็ตาม ซึ่งสาเหตุดังกล่าวขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันแก้ไขในหลายด้านไปพร้อม ๆ กัน คือ

ในค่านของชาวนา

1. การแก้ไขปัญหาสภาวะหนี้สิน ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ชาวนาต้องเสียเปรียบพ่อค้าในค่านของการซื้อขาย คือออกจากจะส่งเสริมให้มีการปลูกข้าวที่มีคุณภาพสูงแล้วการช่วยเหลือจากสถาบันการเงินของรัฐบาลรวมทั้งการให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งอย่างน้อยที่สุดก็เป็น การเปลี่ยนแปลงของเจ้าหน้าที่จากส่วนเอกชน (พ่อค้า) ที่ลิดีทรามคอกเบี้ยแพงมาอยู่ในหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งจะเป็นสิ่งป้องกันมิให้ปัญหาหนี้สินมาลดอำนาจการต่อรองของชาวนาในการเลือกขายข้าวให้กับพ่อค้า และลดปัญหาในเรื่องของการต้องรับขายข้าวตั้งแต่หน้าลาน ซึ่งจะช่วยให้ชาวนามีบทบาทในการตลาดมากขึ้น

2. ปัญหาในค่านการศึกษา ซึ่งปัญหาการศึกษาส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้ในเรื่องข่าวสารการตลาด โดยเฉพาะในค่านของราคาข้าว สิ่งที่ต้องทำคือการปรับปรุงการศึกษาของรัฐบาลให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตของชาวนา โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ นอกจากนี้สิ่งที่ต้องเร่งรีบทำคือการให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะในปัจจุบันนี้ชาวนาส່วนน้อยมากที่จะได้รับการศึกษาในระบบหลังจากการจบการศึกษาภาคบังคับไปแล้ว ดังนั้นการศึกษานอกระบบจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในค่านของความรู้ในเรื่องข่าวสารต่าง ๆ เช่น การนำหนังสือพิมพ์หรือข่าวสารของทางราชการเข้าไปสู่หมู่บ้าน ซึ่งสิ่งที่จะทำได้คือการจัดสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ในหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ และการแจ้งข่าวสารการตลาดให้ถึงมือชาวนาโดยตรงและทันกับความเคลื่อนไหวของราคาข้าวในกรุงเทพฯ เพื่อที่จะให้ชาวนาสามารถพิจารณาราคา

ซึ่งพ่อค้าและโรงสีกำหนดไว้ว่า มีความสอดคล้องกับราคาในกรุงเทพฯ หรือไม่ ซึ่งถ้า
การดำเนินการเป็นไปอย่างจริงจังแล้วก็จะสามารถลดเงินไซที่เสียเปรียบของชาวนา
ได้ทางหนึ่ง

3. ควรจะได้มีการส่งเสริมในด้านความร่วมมือของชาวนาอย่างจริงจัง
โดยเฉพาะเป็นกลุ่มที่เกิดจากการตั้งจากชาวนาเอง ไม่ใช่เป็นกลุ่มที่เกิดจากการจัดตั้ง
จากเจ้าหน้าที่ราชการ โดยพยายามชี้ให้ชาวนามองเห็นปัญหาของตนเองและหาทางที่
จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง แต่ประเด็นนี้รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะคงเลิกมองชาวนา
ด้วยความหวาดระแวงเหมือนกับรัฐบาลที่แล้ว ๆ มา และควรเปิดโอกาสให้ชาวนาได้มี
โอกาสในการที่จะสร้างองค์การเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน ทั้งในระดับท้องถิ่นและ
ระดับประเทศ เพื่อที่จะได้มีโอกาสต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ เช่น พ่อค้า อีกทั้ง
ยังจะสามารถเข้าไปเสนอแนะถึงปัญหาและอุปสรรคของชาวนาโดยตรงของชาวนาแก่
รัฐบาลได้ เช่น การกำหนดราคาประกันหรือการแทรกแซงตลาดของรัฐบาล เป็นต้น
ซึ่งสิ่งดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลและผู้บริหารประเทศมีจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย
และมีความตั้งใจที่จะรักษาผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เท่านั้น

การปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ยอมรับกัน
โดยทั่วไปว่าจะสามารถลดขั้นตอนการตลาดให้น้อยลงได้ โดยการปรับปรุงให้ระบบสหกรณ์ฯ
ส่งผลประโยชน์ถึงชาวนาที่เดือดร้อนจริง ๆ รวมทั้งปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน
ใหม่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ที่จะรักษาผลประโยชน์ของชาวนาอย่างแท้จริง

4. ปัญหาในเรื่องน้ำ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญในการเพาะปลูกของชาวนา
ซึ่งคงประสบปัญหาอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้ง ปัญหาเรื่องน้ำนี้เป็นสิ่งที่
รัฐบาลต้องแก้ปัญหาควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาอื่น

5. ปัญหาความไม่สมดุลระหว่างรายได้กับรายจ่ายของชาวนา เพราะในขณะนี้

นี้ภาวะเงินเฟ้อภายในประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คือเพิ่มขึ้นราว 20% ในปี 2523¹ และส่งผลให้ราคาปัจจัยในการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง น้ำมัน และค่าจ้างแรงงานในการไถและเก็บเกี่ยวสูงขึ้นทุกปี แต่ปรากฏว่าราคาข้าวเปลือกเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่า ซึ่งทำให้รายได้ของชาวนาลดลง จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านความไม่สมดุลกับรายได้และรายจ่ายดังกล่าว ซึ่งที่รัฐบาลต้องเร่งดำเนินการคือการหาตลาดและปรับปรุงการส่งออกของข้าว เพื่อให้สามารถส่งข้าวขายแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นการยกระดับราคาข้าวภายในประเทศให้สูงขึ้นด้วย

6. ปัญหาในเรื่องยุ้งฉางเก็บข้าวของชาวนา ซึ่งก็เป็นปัญหาที่สำคัญที่ชาวนาต้องรับขายข้าวเพราะไม่มีที่เก็บ การแก้ปัญหาโดยการสร้างยุ้งฉางชาวมารวมของหมู่บ้าน สำหรับเก็บข้าวของชาวนาก็เป็นวิธีหนึ่ง ที่จะทำให้ชาวนาสามารถเก็บข้าวไว้อย่างในช่วงที่ราคาสูงขึ้นได้

ในคานหอดกลาง

สำหรับคานหอดและเครื่องมือในการติดข้าวชื้อขายชาวนานั้น ซึ่งอันนี้ก็เป็นที่สำคัญหนึ่งที่พ่อค้าใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์จากขอบกพร่องของมาตรฐานกึ่งถั่ว ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลควรจะได้ดำเนินการอย่างจริงจังในการกำหนดให้โรงสีและพ่อค้าในมาตรฐานเดียวกันในการซื้อ โดยการควบคุมตรวจตราเครื่องชั่งให้ได้มาตรฐานเสมอ ในคานของกำหนดขึ้น และคุณภาพข้าวก็ควรที่จะกำหนดเครื่องมือที่ใช้ให้แน่นอน และบังคับให้โรงสีและพ่อค้าซื้ออย่างจริงจัง อย่างเช่น เครื่องวัดความชื้น เป็นต้น

¹ สังคิต ทิริยะสังสรรค์, "นโยบายรักษาระดับราคาข้าวในฤดูแล้งปี 2523/24" วารสารวิจัยสังคม 4 (มกราคม - มิถุนายน 2524) : 22.

สิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการศึกษากลากขาวในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับอำเภอ ทำให้สามารถมองเห็นปัญหาและอุปสรรคในระบบการกลากอยู่ในระดับหนึ่ง ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้อาศัยวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลากขาวในระดับท้องถิ่นที่มีต่อระดับสูง ๆ ในระดับต่อไป เช่น กลากจังหวัด และกลากกรุงเทพฯ เป็นต้น ซึ่งการศึกษานี้วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจของประเทศ เพราะชาวเป็นสินค้าหลักที่สำคัญของประเทศ การศึกษาดังกล่าวจะสามารถมองเห็นปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ โดยขบวนการค้าขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวนา ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ล่างสุดของระบบดังกล่าว เพราะถ้าเราสามารถแก้ปัญหาของชาวนาได้อย่างแท้จริง จะก่อให้เกิดการแบ่งเฉลี่ยผลกำไรจะเป็นไปโดยยุติธรรม อันจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจทั้งในด้านการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศโดยรวมด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือของนักวิชาการหลายสาขาคอยกัน เช่น นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา นักสถิติ และนักเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งบุคคลอื่นที่เหมาะสมเพื่อความสมบูรณ์ของการศึกษาในระดับประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งจะส่งผลถึงความเป็นอยู่ของประชาชนโดยส่วนรวมของประเทศโดยตรง.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย